

ORIVESI

Paltanmäen asemakaava-alueen
kulttuuriympäristöinventointi 2017

Osa 1

Arkeologinen inventointi

Ulla Moilanen

Pirkanmaan maakuntamuseo

**Orivesi
Paltanmäen asemakaava-alueen
kulttuuriympäristöselvitys
2017**

**Osa 1
Arkeologinen inventointi
Ulla Moilanen**

Tiivistelmä

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Oriveden Paltanmäen asemaakaava-alueella kulttuuriympäristöselvityksen. Inventointityön on arkeologian osalta tehnyt Ulla Moilanen ja rakennetun ympäristön osalta Miia Hinnerichsen. Selvityksen tuloksena on laadittu raportit alueiden muinaisjäänöksistä ja muista kulttuuriperintökohteista sekä rakennetun ympäristön piirteistä ja kulttuurihistoriallisista arvoista. Selvitys muodostuu kahdesta osasta: osa 1 arkeologinen inventointi ja osa 2 rakennetun ympäristön inventointi. Arkeologisessa inventoinnissa havaittiin kaksi uutta kulttuuriperintökohdetta: Paltanmäki 2, tanssipaviljongin/esiintymislavan perustus sekä Paltanmäki 3, vanhalla keinupaikalla sijaitsevat 1900-luvun kalliohakkaukset. Myös aikaisemmin tunnettu rajamerkki (Paltanmäki) tarkastettiin.

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	3
Kartat	4
Lähestymiskartta	4
Tutkimusalue ja tarkastetut kohteet	5
Kohteet kartalla	5
1. Johdanto	6
2. Tutkimushistoria	7
3. Alueen topografia ja historia	7
4. Havainnot	10
5. Kiinteät muinaisjäännökset	12
Paltanmäki, rajamerkki	12
6. Muut kulttuuriperintökohteet	15
Paltanmäki 2, esiintymislavan perustus	15
Paltanmäki 3, kalliohakkaukset	17
7. Yhteenveto	21
Lähdeluettelo	21
Liitekartta: Muinaisjäännökset ja kulttuuriympäristön kohteet	22

Arkisto ja rekisteritiedot

Kunta: Orivesi

Peruskartta: 2142 05 Orivesi

Tutkija: FM Ulla Moilanen

Tutkimuslaitos: Pirkanmaan maakuntamuseo

Työhön varattu aika: 2.5.-19.5.2016, josta kenttätyöpäiviä 3

Inventoinnin löydöt: -

Digitaalinen kuva-aineisto: KYY 259: 1-23.

Työn tilaaja: Oriveden kaupunki

Kustannukset: 2461 € + alv

Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Pirkanmaan maakuntamuseo

Inventointiraportin kopiot: Tilaaja

Museoviraston arkisto

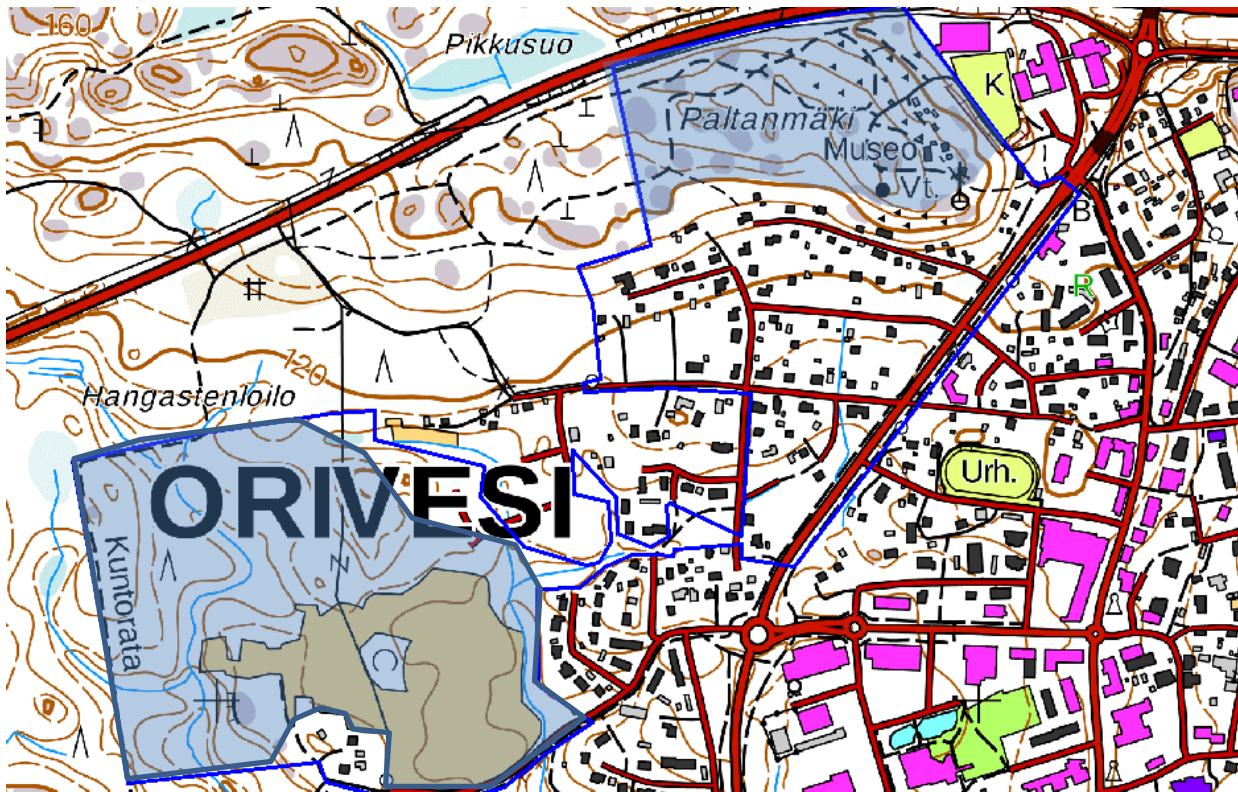
Kartat

Lähestymiskartta

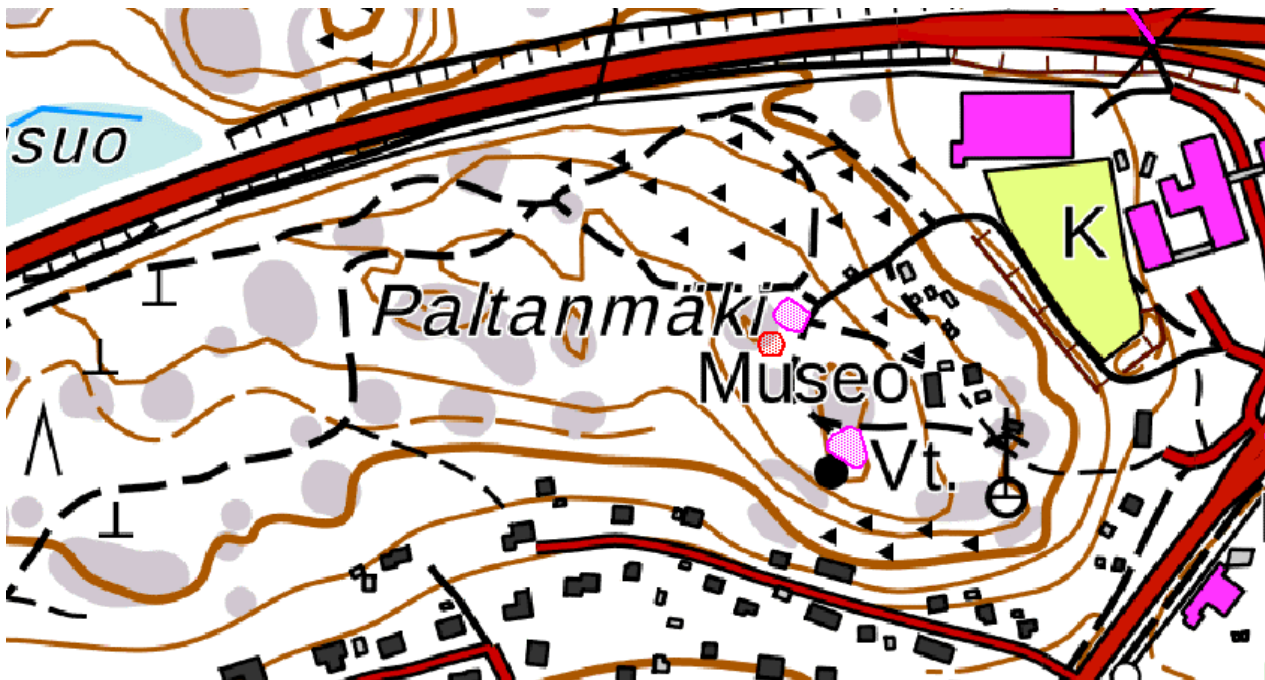
Tutkimusalueen sijainti. Taustakartta © Maanmittauslaitos

Kaava-alue (sininen ääriivi) ja tarkastetut alueet (sininen rasteri)

Taustakartta © Maanmittauslaitos

Muinaisjännökset (punainen rajaus) ja muut kulttuuriperintökohteet (violetti rajaus) kartalla

Taustakartta © Maanmittauslaitos

1. Johdanto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Oriveden Paltanmäen asemakaava-alueella kulttuuriympäristöselvityksen toukokuussa 2017. Inventointityön on arkeologian osalta tehnyt Ulla Moilanen ja rakennetun ympäristön osalta Miia Hinnerichsen. Selvityksen tuloksena on laadittu raportit alueiden muinaisjäännöksistä ja muista kulttuuriperintökohteista sekä rakennetun ympäristön piirteistä ja kulttuurihistoriallisista arvoista, jotta ne voidaan huomioida tekeillä olevassa kaavasuunnitelmassa. Selvitys muodostuu kahdesta osasta: osa 1 arkeologinen inventointi ja osa 2 rakennetun ympäristön inventointi. Selvitystyön ohjaajina Pirkanmaan maakuntamuseolla ovat toimineet arkeologi Kreetta Lesell ja rakennustutkija Hannele Kuitunen.

Arkeologisessa inventoinnissa on hyödynnetty paikallishistorioita ja arkistoaineistoa, kuten historiallisia karttoja (isojakokartat, pitäjänkartat, kiinteistökarttoja), historiallisia ilmakuvia sekä maanmittauslaitoksen ilmalaserkeilauskuvia. Myös paikannimet on pyritty huomioimaan. Inventoinnin maastotyössä on koko alue käyty läpi silmämääräisesti havainnoiden.

Inventoinnissa ei löydetty uusia, suojeltavia muinaisjäännöskohteita. Paikalta tunnettiin ennestään yksi historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös, *Paltanmäki*, joka tarkastettiin. Alueelta havaittiin kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta (Paltanmäki 2, esiintymislavan perustus s. 15) sekä (Paltanmäki 3, vanhalla keinupaikalla sijaitsevia 1900-luvun alkupuoliskolle ajoittuvia kalliohakkauksia, s. 17).

Kenttätöystä ja jälkitöistä vastasi FM Ulla Moilanen. Kenttätöyöhön käytettiin kaksi työpäivää. Sään puolesta havainnointiolosuhteet olivat hyvät. Tutkimus dokumentoitiin valokuvaamalla ja sanallisesti. Kohteiden koordinaatit on esitetty ETRS-TM35FIN-muodossa. Digikuvat on tallennettu Tampereen museoiden Siiritietokantaan (KYY 259).

FM Ulla Moilanen, Tampereella 19.5.2017

2. Tutkimushistoria

Orivedellä on tarkastettu yksittäisiä muinaisjäännöskohteita jo 1900-luvun alkupuolella ja puolivälissä. Koko kunnan kattava muinaisjäännösinventointi on tehty ensimmäisen kerran vuonna 1977 (Matti Bergström), minkä jälkeen koko Oriveden alueella sekä tutkimusalueen läheisyydessä on tehty inventointeja myös vuosina 2003 (Jouko Pukkila/PMM), 2009 (Vadim Adel/PMM) ja 2011 (Tiina Vasko/PMM). Paltanmäki ei ole kuulunut aikaisemmissa inventoinneissa läpikäytyihin alueisiin, mutta mäellä sijaitseva Rajamerkki on tarkastettu vuonna 2014 (Ulla Lähdesmäki/PMM). Vuoden 2011 inventointi (Vasko/PMM) on sisältänyt alueita Paltanmäen välittömässä läheisyydessä, alueen länsi- ja koillispuolella. Paltanmäen länsipuolelta kulkevaa historiallista Oriveden ja Ruoveden välistä tielinjaa on selvitetty sekä vuoden 2011 inventoinnissa että Pirkanmaan maakuntamuseon karttaselvityksessä 2011 (Kalle Luoto).

3. Alueen topografia ja historia

Inventointialueeseen kuuluva Paltanmäki (kuva 1) on louhikkoinen, kalliainen ja metsäinen mäki, joka sijaitsee Oriveden keskustan luoteispuolella, Tampere-Orivesi -tien eteläpuolella. Mäellä sijaitsee vuonna 1934 perustettu Paltanmäen ulkomuseo (Sinisalo 1990: 352), johon on kuljetettu vanhoja rakennuksia eri puolilta Orivettä.

Inventointialueen länsiosa sijoittuu Uotilan tilakeskukseen johtavan Uotilantien pohjoispuolelle rajautuen lännessä kunnorataan. Tämä alue koostuu savipelloista (kuva 2) ja metsäalueesta, jonka läpi virtaa puro. Puron ympäristö on matalaa laaksoa, ja maastoltaan kivikkoista ja kosteaa (kuva 3). Myös muualla inventointialueella metsäalueet ovat huomattavan lohkarikkoisia (kuva 4). Tutkimusalueen lounaisosassa, Uotilan tilan länsi- ja koillispuolelle on vanhaa, metsittyä peltoa (kuva 5), joka rajautuu pohjoisessa pieneen kallioalueeseen ja lännessä pohjois-etelä -suuntaiseen puroon.

Kuva 1. Kivikkoista maastoa Paltanmäellä. Kuva: Ulla Moilanen/Pirkanmaan maakuntamuseo, KY 259: 1.

Kuva 2. Savipeltoa Uotilantien pohjoispuolella. Kuva: Ulla Moilanen/Pirkanmaan maakuntamuseo, KY 259:16.

Kuva 3. Metsäpuro inventointialueen länsiosassa. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 22.

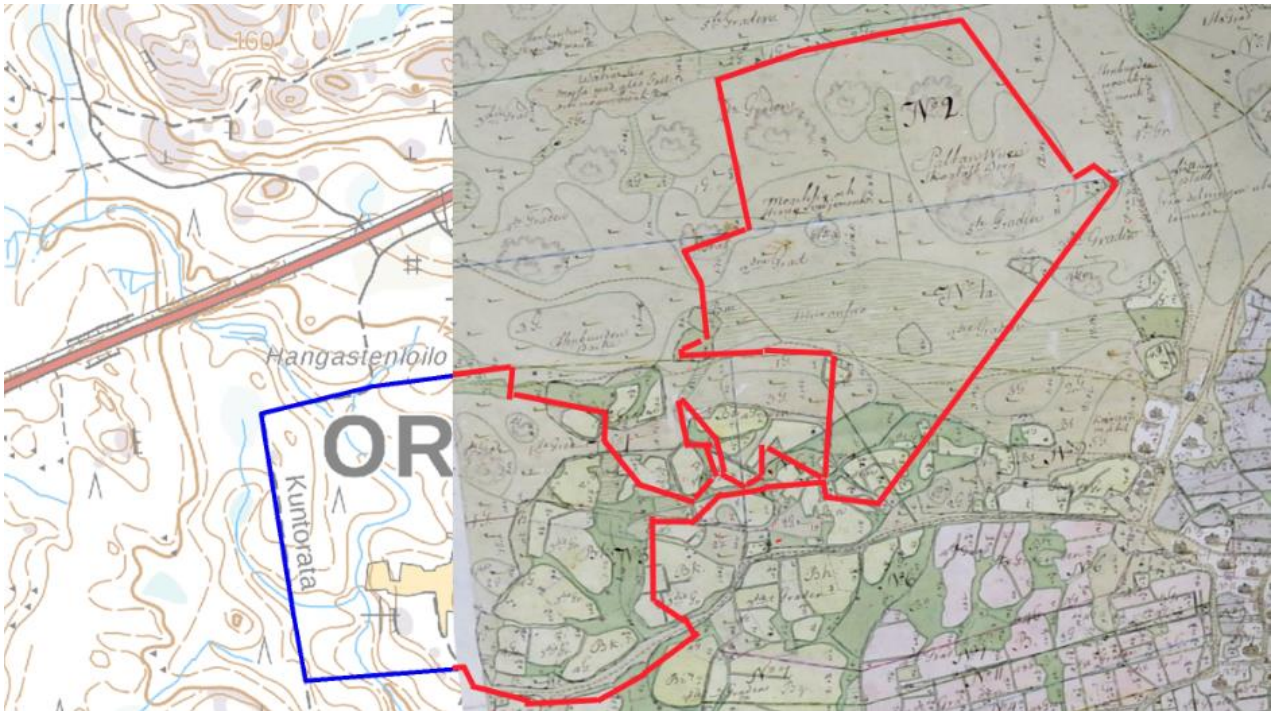
Kuva 4. Kivikkoista metsää inventointialueen länsiosassa, peltöjen pohjoispuolella. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259:17.

Kuva 5. Metsittynyttä entistä peltoa Uotilan tilan koillispuolella. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 21

Kivikautiset asuinpaikat sijaitsivat Orivedellä yleensä noin 90 metrin korkeuskäyrällä tai hieman sen yläpuolella. Inventointialueen kaikki korkeudet sijoittuvat yli 120 metrin korkeudelle merenpinnasta, joten alue ei ole potentiaalinen kivikautisten asuinpaikkojen sijaintipaikaksi.

Nykyisen Oriveden keskustassa sijainneen Oriveden kylän historia ulottuu keskiaikaan, ainakin 1400-luvulle saakka (Lehtonen 2006). Kylä on sijainnut Oriveden nykyisen keskustan kohdalla. Inventointialueet ovat kuuluneet kylän reunamaihin, jossa ei ole sijainnut asutusta. Näitä alueita ei esiinny varhaisimmassa Orivedenkylää kuvaavassa kartassa: vuoden 1634 maakirjakartassa. Vuoden 1779 isojakokartan mukaan inventointialueelle osuu vain kylän ulommissa pelloja ja niittyjä (kuva 6). Nämä paikat ovat nykyisin jääneet modernin rakentamisen alle. Paltanmäki on merkitty isojakokartalle ja sen länsipuolella on kartalle kirjoitetun tekstin mukaan sijainnut kaskimaita.

Kuva 6. Inventointialue vuoden 1779 isojakokartalle asemoituna. Tutkimusalueelle osuu kylän ulommaisia peltoja ja niittyjä, Paltanmäen länsipuolelle on merkitty kaskimaata. Aseointi: Miia Hinnerichsen.

Inventointialueelle ei osu historiallisia tielinjoja. Lähimmät historialliset tiet ovat kulkeneet alueen eteläpuolella ja itäpuolella. Eteläpuolinen historiallinen tielinja, joka näkyy mm. isojakokartassa, noudattaa nykyistä Uutilantien linjausta. Pohjoiseen, Ruoveden suuntaan kulkevan tien historia ulottuu 1600-luvulle, jolloin perustettiin Ruoveden kautta Uuteenkaarlepyyhyn kulkeva tie (Luoto 2011: 20). Tämä tie on kulkenut suunnilleen nykyisen Keskustien kohdalla, mutta se on inventointialueen läheisyydessä jäänyt myöhemmän rakentamisen alle (Vasko 2012: 25-26).

Muistitiedon mukaan Paltanmäki on ollut ainakin 1800-luvun loppupuolelta lähtien nuorison kokoontumispaikka. Musiikkiyhdistyksen pöytäkirjojen mukaan paikalla on esiintynyt sekakuoro ja leikitty piirileikkejä 1870-luvulla. Vuoren korkeimmalla kohdalla sijaitsevalle tasaiselle kalliolle pystytettiin 1920-luvulla aisa-keinu, jonka luona nuoriso vietti aikaa etenkin keväisin ja kesäisin. Paikkaa kutsuttiin keinukallioksi. (Eerola 2014: 137-138)

Vuonna 1880 (joissakin lähteissä 1882) perustettiin Oriveden vapaapalokunta (Eerola 2014; Sinisalo 1990: 171) sekä WPK:n soittokunta, jota varten Paltanmäelle rakennettiin esiintymislava/-paviljonki. Vuonna 1934 perustettiin Paltanmäen ulkomuseo (Sinisalo 1990: 352), jota varten mäelle tuotiin erilaisia talonpoikaisrakennuksia eri puolilta pitäjää. Mikään museon rakennuksista ei liity mäen vanhempaan käyttöhistoriaan.

4. Havainnot

Inventointialueen länsiosassa, Uotilantien pohjoispuolella oleva peltoalue oli savipeltoa, jolla ei havaittu mitään erityistä. Myös peltoalueen pohjois- ja luoteispuolella olevat metsäalueet todettiin etenkin puron ympäristössä kivisiksi ja kosteiksi ja muinaisjäänöksille epätodennäköisiksi sijaintipaikoiksi. Paikoin inventointialue oli vanhaa peltoaluetta, jolla nykyisin kasvoi koivuja. Kuntoradan ja puron välillä oli paikoin tiheää, istutettua kuusikkoa, joka oli vaikeakulkuista. Myös Paltanmäki oli pääosin kivikkoista metsää, jossa oli tehty hakkuita. Museoalueen läntisimmän rakennuksen takana rinteessä oli kiviladontaa/pengerrystä (kuvat 7-8), joka liittyyneen mäen käyttöön 1800-1900-lukujen vaihteessa tai 1900-luvun alussa. Mitään kaskeamiseen liittyviä rakenteita tai kaivantoja ei havaittu, vaikka Paltanmäen viereen on isojakokartassa merkitty kaskimaata. Uusia muinaisjäänöksiä ei alueella havaittu.

Kuvat 7-8. Ihmistekoista pengerrystä rinteessä ja sen sijainti. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 4. Kartta © MML.

Paltanmäellä tarkastettiin aiemmin tunnettu kiinteä muinaisjäänös, rajamerkki *Paltanmäki*, jonka ympäristössä oli tehty hakkuita. Merkki ei ollut vahingoittunut hakkuissa. Rajamerkin koillispuolella sijaitsee vanhan esiintymislavan/-paviljongin perustus, jossa on nähtävissä sekä uudempia että vanhempia osia. Lavan perustus on esitelty tässä raportissa kohdenimellä *Paltanmäki 2*, ja sitä ehdotetaan tässä raportissa muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Muuksi kulttuuriperintökohteeksi ehdotetaan myös vesitornin pohjois- ja koillispuolisessa silokalliossa olevia hakkauksia, jotka ajoittuvat keinupaikan käyttöaikaan, noin 1920-1930-luvuille. Tämä kohde on esitetty raportissa kohdenimellä *Paltanmäki 3*. Ennestään tunnetut ja uudet kohteet on esitetty seuraavassa taulukoissa:

Ennestään tunnetut kohteet:

Kohde	Tyyppi	Tyyppin tarkenne	Ajoitus	Laji
Paltanmäki	Kivirakenteet	Rajamerkit	Historiallinen	Kiinteä muinaisjäännös

Uudet kohteet:

Kohde	Tyyppi	Tyyppin tarkenne	Ajoitus	Laji
Paltanmäki 2	-	-	1800-1900-luku	Muu kulttuuriperintökohde
Paltanmäki 3	Taide, muistomerkit	Hakkaukset	1920-1930-luku	Muu kulttuuriperintökohde

Kohteet on esitetty tarkemmin seuraavissa luvuissa.

5. Kiinteät muinaisjäännökset

Paltanmäki, rajamerkki

Kohteen nimi: Paltanmäki

Laji: Kiinteä muinaisjäännös

Tyyppi: Kivirakenteet

Tyypin tarkenne: Rajamerkit

Ajoitus: Historiallinen

Peruskartta: 2142 05 Orivesi

Koordinaatit: P1 (ETRS-TM35FIN) 6841736

P2 (ETRS-TM35FIN) 6841749 P

I1 (ETRS-TM35FIN) 359831

I2 (ETRS-TM35FIN) 359846

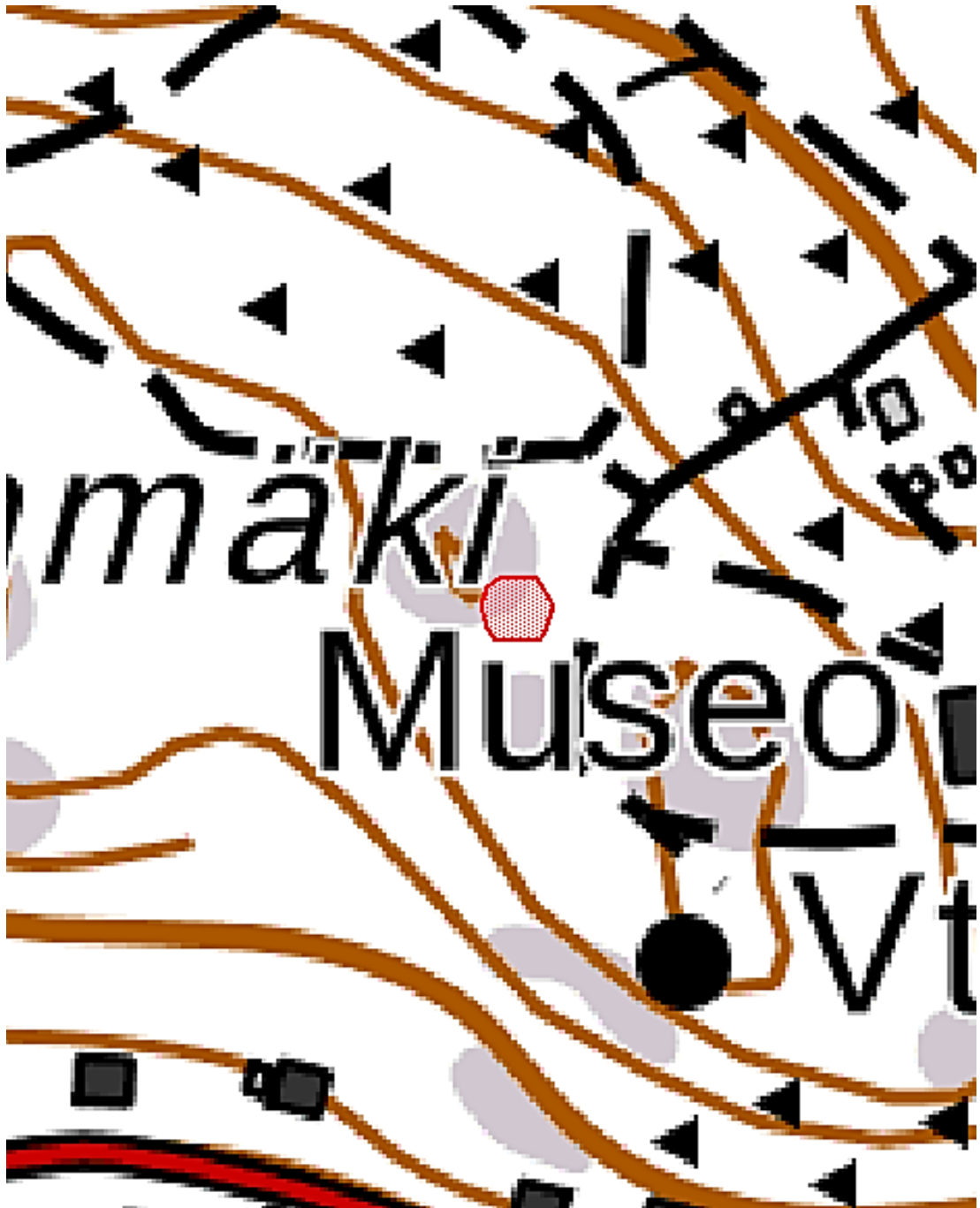
Aikaisemmat tutkimukset: Ulla Lähdesmäki/Pirkanmaan maakuntamuseo 2014, tarkastus

Paltanmäen rajamerkki (kuvat 8-9, s. 13) sijaitsee metsämaastossa kotiseutumuseon pihapiirin luoteispuolella, vesitornille vievän tien lähellä. Rakenteen koko on noin 2,5 x 3 metriä ja se koostuu lohkokivistä noin kahteen kerrokseen ladotusta alustasta, jonka korkeus on noin 0,5 m sekä sen keskellä olevasta, pystyyn nostetusta laakakivistä, jonka korkeus on noin 0,6 m). Ulla Lähdesmäki/Pirkanmaan maakuntamuseo on tarkastanut rajamerkin 2014 ja syöttänyt sen tiedot Tampereen museoiden Siiritietokantaan. Rajamerkin suoja-alueen rajoiksi on vuonna 2014 määritelty 10 metriä näkyvistä rakenteen reunoista mitattuna.

Vuonna 2017 inventoinnin aikaan rajamerkin ympäristössä oli tehty hakkuita. Rakenne oli ennallaan. Rajamerkin pystytysajankohtaa ja merkitystä selvitettiin historiallisten lähteiden ja kartta-aineistojen avulla. Merkin kohdalla ei ole koskaan ollut kylien tai pitäjien rajoja. Tapio Salmisen (sähköposti 11.5.2017) antamien tietojen mukaan Paltanmäen molemmin puolin kulkevat Ahtianjärven suunnasta pitkien metsäsarkojen rajat, joiden välissä järven länsipäässä on vanhempi, ainakin kolmen suuremman jakokunnan rajan risteys. Paltanmäen rajamerkki liittyy todennäköisesti jakokuntien väliseen rajaan siten, että merkki on jakanut jakokuntaa itä-länsi-suunnassa puoliksi Ahtianjärven suuntaisesti. Merkki ajoittune 1700-luvulle.

(Karttaote seuraavalla sivulla)

Paltanmäki, rajamerkki

Taustakartta © Maanmittauslaitos

Kuva 8. Paltanmäen rajamerkki hakkuiden keskellä. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 2.

Kuva 9. Paltanmäen rajamerkki. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 3.

6. Muut kulttuuriperintökohteet

Paltanmäki 2, esiintymislavan perustus

Kohteen nimi: Paltanmäki 2

Laji: Muu kulttuuriperintökohde

Tyyppi: -

Tyyppin tarkenne: -

Ajoitus: 1800-1900-luku

Peruskartta: 2142 05 Orivesi

Koordinaatit: P1 (ETRS-TM35FIN) 6841755,000 I1 (ETRS-TM35FIN) 359843,500

P2 (ETRS-TM35FIN) 6841745,250 I2 (ETRS-TM35FIN) 359854,500

P3 (ETRS-TM35FIN) 6841758,750 I3 (ETRS-TM35FIN) 359858,500

P4 (ETRS-TM35FIN) 6841765,750 I4 (ETRS-TM35FIN) 359852,250

Esiintymislavan perustus (kuva 10) sijaitsee metsämaastossa, rajamerkin (kohdenimi Paltanmäki) koillispuolella, aivan ulkomuseolta vesitornille johtavan tien vieressä. Rakenne muodostuu kiviperustuksesta, jonka pitkän sivun pituus on noin 10 metriä. Lyhyen sivun pituutta on vaikea hahmottaa kasvillisuuden ja hakkuiden takia. Kiviperustuksen keskellä on noin 1,5 x 0,5 m kokoinen syvennys. Kiviperustuksen koillispuolella on noin 6 x 10 m kokoisella alueella betonitolppia, joista osa on kaatunut. Nämä edustavat lavan nuorempaa osaa ja ajoittuvat 1900-luvulle. Rakenteen vanhimmat osat saattavat olla peräisin 1800-luvun lopusta, vapaapalokunnan perustamisen ajoilta. Muistitiedon mukaan lavaa on käytetty myös tanssilavana. Tanssi- tai esiintymislavat tai -paikat eivät esiinny Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten oppaassa (Niukkanen 2009). Näin ollen ehdottaisin paikkaa muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Lopullisen määrittelyn tekee kuitenkin museoviranomainen.

(Karttaote seuraavalla sivulla)

Kuva 10. Esiintymislavan perustukset. Edustalla betonipylväitä, taustalla kivijalka. Rajattu kuvasta: Ulla Moilanen, KYY 259: 4.

Paltanmäki 2, esiintymislavan perustus

Taustakartta © Maanmittauslaitos

Paltanmäki 3, hakkaukset

Kohteen nimi: Paltanmäki 3

Laji: Muu kulttuuriperintökohde

Tyyppi: Taide, muistomerkit

Tyyppin tarkenne: Hakkaukset

Ajoitus: 1800-1900-luku

Peruskartta: 2142 05 Orivesi

Koordinaatit: P1 (ETRS-TM35FIN) 6841663,375 I1 (ETRS-TM35FIN) 359897,750

P2 (ETRS-TM35FIN) 6841651,875 I2 (ETRS-TM35FIN) 359897,750

P3 (ETRS-TM35FIN) 6841691,500 I3 (ETRS-TM35FIN) 359890,500

P4 (ETRS-TM35FIN) 6841647,375 I4 (ETRS-TM35FIN) 359897,750

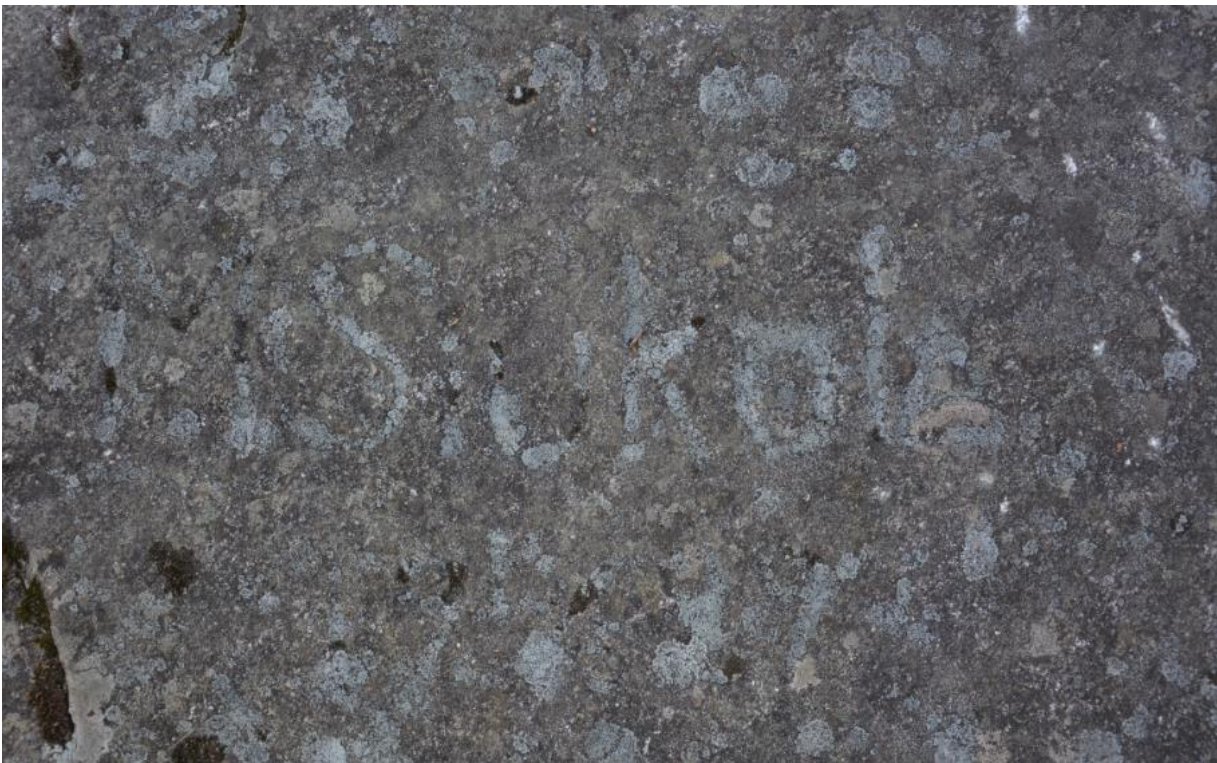
Paltanmäen vesitornin koillispuolella on silokalliota, jossa on näkyvissä useita kalliohakkauksia (kuvat 11-16). Hakkaukset koostuvat nimistä, nimikirjaimista ja päivämääristä. Hakkausten joukossa erottuvat mm. ”Pentti J”, ”Raino Leimu 14-5-33”, ”Siukola”, ”PH”, ”MS” ja ”R” sekä joko nimikirjaimet ”J.J.” tai päivämäärä ”9.9.” Inventoinnissa tarkastettujen hakkausten ainoa vuosiluvun sisältämä päivämäärä on vuodelta 1933. Hakkaukset sijoittuvat 1920-luvulla perustetulle keinupaikalle (Eerola 2014: 137-138), joka on toiminut nuorison kokoontumispaikkana. Internetlähteiden mukaan esimerkiksi Raino Leimu on hakkausten tekoaikaan ollut noin 18-vuotias.

Paltanmäki 3, hakkausten sijainti. Taustakartta © Maanmittauslaitos.

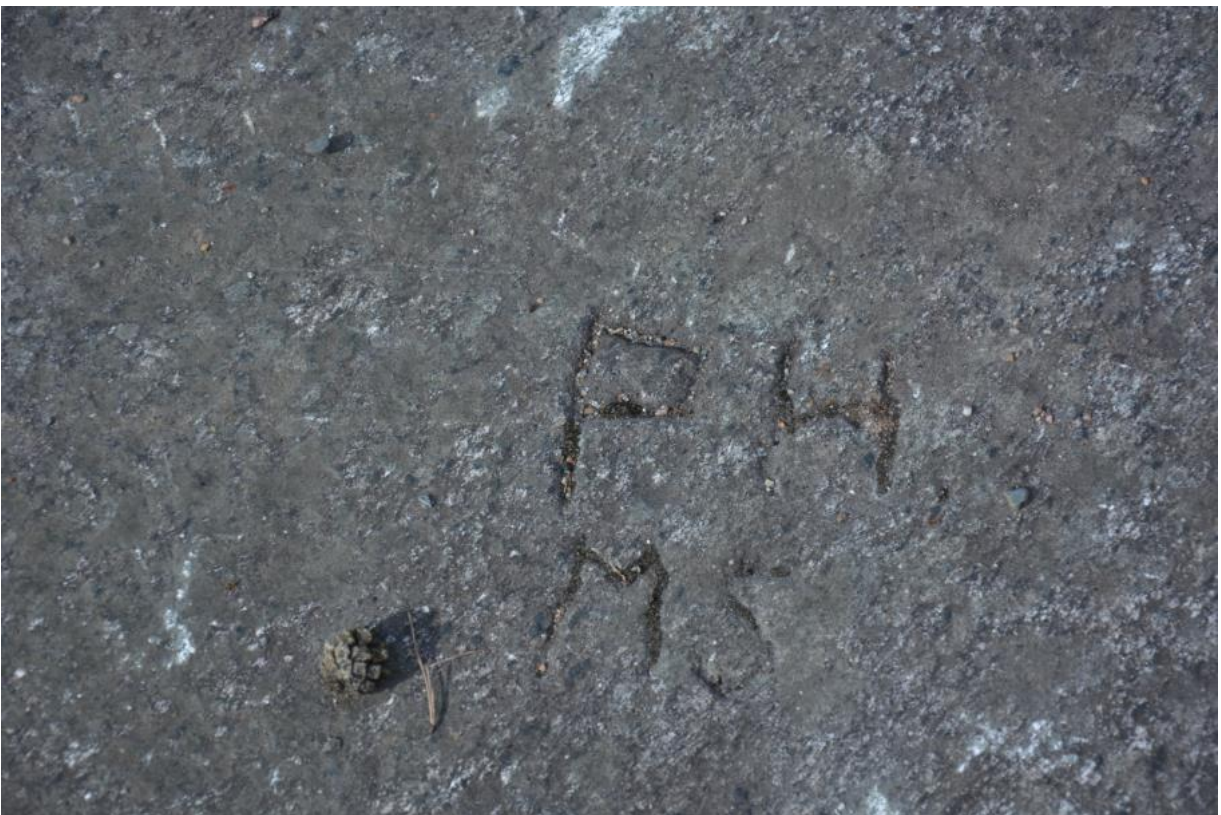
Kuva 11. Silokalliota punatiilisen vesitornin koillispuolella. Edustalla betonipylväitä, taustalla kivijalka. Rajattu kuvasta: Ulla Moilanen, KY 259: 10.

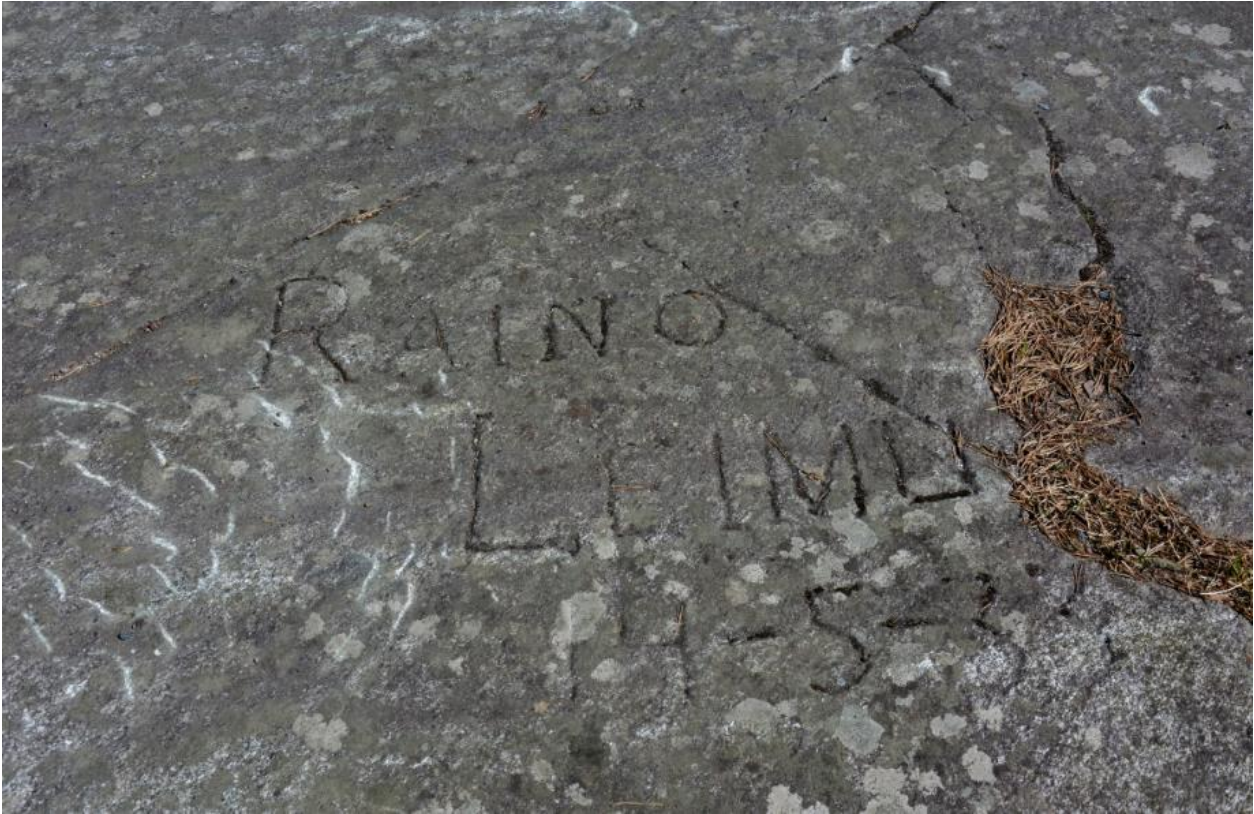
Kuva 12. Sukunimi "Siukola" kallioon hakattuna. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 11.

Kuva 13. Kirjain R sekä vaihtoehtoisesti joko päivämäärä 9.9. tai nimikirjaimet J.J. Kuva: Ulla Moilanen, KYY 259: 12.

Kuva 14. Nimikirjaimet P.H. ja M.S. Kuva: Ulla Moilanen, KYY 259: 13.

Kuva 15. "Raino Leimu 14-5-33". Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 14.

Kuva 16. "Pentti J" kallioon hakattuna. Kuva: Ulla Moilanen, KY 259: 15.

7. Yhteenveto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Oriveden Paltanmäen asemakaava-alueella kulttuuriympäristöselvityksen toukokuussa 2017. Arkeologisessa inventoinnissa ei löydetty uusia, suojeltavia muinaisjäännekohteita. Paikalta tunnettiin ennestään yksi historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänne, *Paltanmäki*, joka tarkastettiin. Alueella havaittiin kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta (Paltanmäki 2, 1800-1900-lukujen vaihteeseen ajoittuva esiintymislavan perustus s. 15) sekä (Paltanmäki 3, vanhalla keinupaikalla sijaitsevia 1900-luvun alkupuoliskolle ajoittuvia kalliohakkauksia, s. 17).

Lähdeluettelo

Sähköpostit

Tapio Salminen, sähköposti 11.5.2017

Arkistolähteet

Adel, V. 2009. *Orivesi. Rantaosayleiskaava-alueiden arkeologinen inventointi 2009*. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Bergstrom, M. 1977. *Oriveden muinaisjännökset – luettelo vuodelta 1977*. Museoviraston arkisto.

Luoto, K. 2011. *Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Karttaselvitys*. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Pukkila, J. 2003. *Orivesi. Arkeologinen perusinventointi*. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Vasko, T. 2012. *Orivesi. Oripohja-Sukkavarras-Puistolanrinne-Lehdistö-Varikko-Oriahde. Asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2012*. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Kirjallisuus

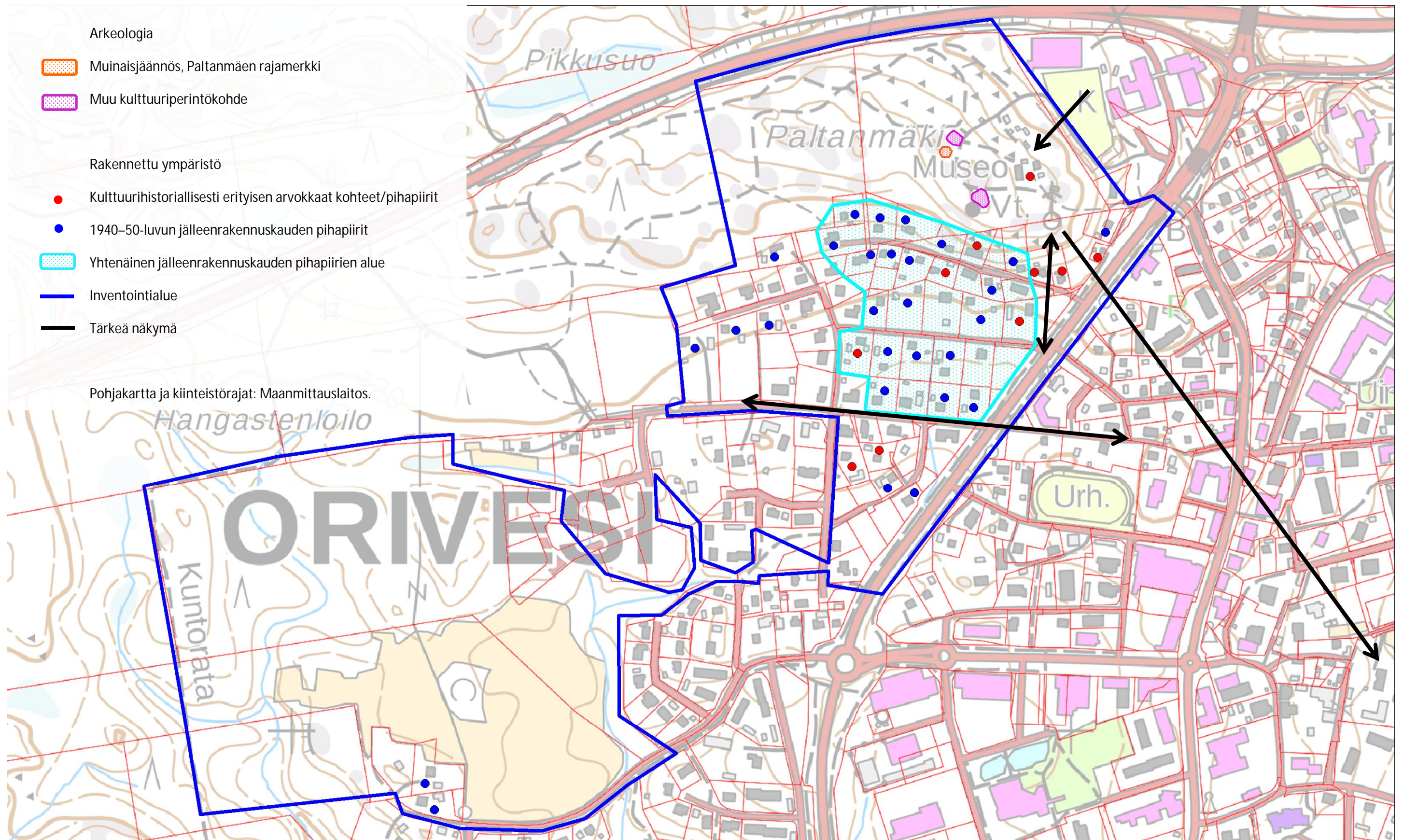
Eerola, J. (toim.) 2014. *Oriveden kirkonkylä. Ihmisiä ja elämää 1900-luvun alkupuoliskolla*. Oriveden kotiseutuyhdistys ry.

Lehtonen, A. 2006. *Lisiä vanhan Oriveden historiaan eli Wanhan Orihveden Wähähistoria*. Gummerus.

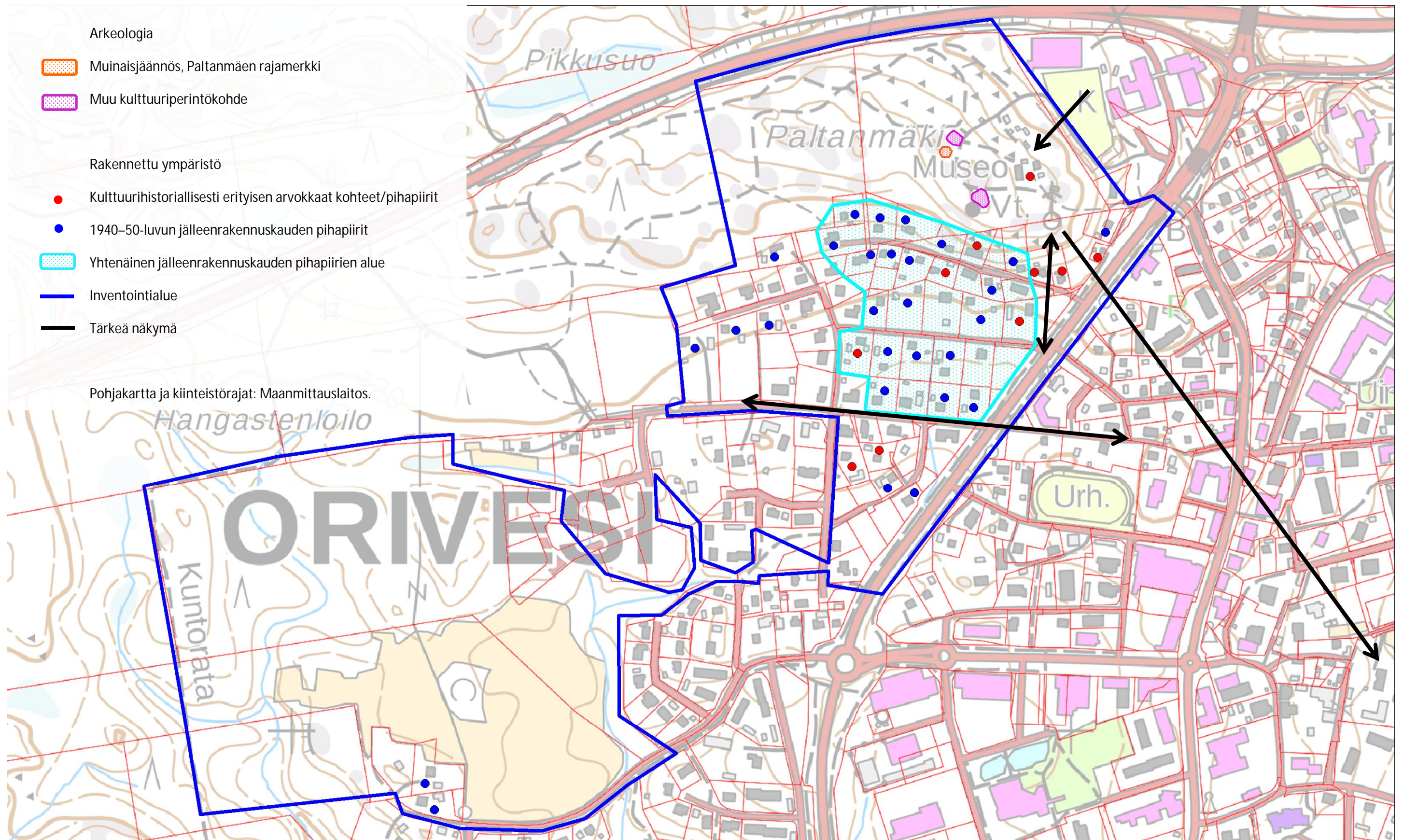
Niukkanen, M. 2009. *Historiallisen ajan kiinteät muinaisjännökset. Tunnistaminen ja suojele*. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Sinisalo, H. 1990. *Orivesi. Maalaispitäjistä kehittyväksi kaupungiksi*. Gummerus.

Selvitysalueen kulttuurihistorialliset arvot

Selvitysalueen kulttuurihistorialliset arvot

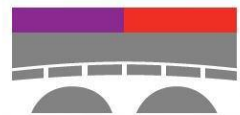

ORIVESI

Paltanmäen asemakaava-alueen
kulttuuriympäristöinventointi 2017

Osa 1: Arkeologinen inventointi

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO